

Ryper i Gausdal

(tekst: Ådne Nordheim)

Storviltjakta i Norge har lenge vært underlagt grundig forvaltning. Årlig uttak fastsettes til minste detalj, fordelt på antall dyr, kjønn, alder osv. Rype- og skogsfugljakt har ikke vært regulert på samme måte. Imidlertid er også denne jakta etter hvert blitt bedre styrt. Skal årlig uttak reguleres må man imidlertid vite noe om den jaktbare bestanden. Derfor er det de senere år nedlagt mye arbeid i å taksere bestandene før jakta.

Et område hvor det lenge har foregått taksering av rypebestanden er i statsallmenningen i Gausdal Vestfjell. Takseringen foregår ved at man teller ryper i representative områder. Resultatene kjøres deretter i et dataprogram som beregner en sannsynlig rypebestand i området. Men skal man telle ryper må man først finne dem, og det er ikke alltid så enkelt. Den eneste muligheten er å benytte godt dresserte stående fuglehunder.

Moderne teknikk benyttes

En helg i første del av august deltok vi et slikt takseringsopplegg i området ved Liomseter i Vestfjellet. Takseringen foregår langs rette linjer i terrenget. Linjene er forhåndsbestemt, og de ligger parallelt med 500 meters avstand mellom hver linje. Linjelengdene varierer fra tre til fem kilometer. Hundefører/taksør skal gå nøyaktig på den angitte linjen. Hunden av søker terrenget på hver side av linjen. Linjen holdes nøyaktig ved hjelp av GPS-mottager. I tillegg er kart og kompass nødvendige hjelpemidler. Dataprogrammet regner med at når minst én person alltid følger linjen vil 100% av rypene på linjen bli funnet. Den prosentvise sjans for å finne ryper utenom linjen avtar med avstanden fra linjen. Det er derfor avgjørende å registrere nøyaktig avstand når det observeres ryper.

Vi takserte i et område vest for Liomseter, mellom Nonstjønnkampen og Fossbekken. Fredag kveld ble benyttet til utfylling av dokumentasjon. For det første er det gitt dispensasjon fra båndtvangsbestemmelsene langs de aktuelle linjene. For hver linje må det derfor fylles ut skjema med angivelse av hundens navn, reg. nr. osv. Alle hunder må dokumentere sauerenhet, og linjene må registreres i GPS-mottagere.

Sau, ku og rype

Grytidlig lørdag morgen startet vi fra Liomseter. For å nå fram til våre linjer måtte vi først gå fire km. inn i fjellet. Der begynte vi å taksere vår første linje. Den var 4,5 km. lang. Vi benyttet to erfarne hunder hvorav én var i søk om gangen. Været var fint for jakt, litt surt og kaldt for vanlig turisme. Det var mye sau i terrenget, så sauerene hunder er et absolutt krav i denne jobben. Vi støtte også på et par bølinger med storfe, men det var nok farligere for hundene enn for buskapen! Hundene fant endel ryper. Når hunden finner ryper tar den stand. Føreren ber hunden reise fugl, som det heter på fagspråket. Rypene letter, hunden skal være i ro og antall fugl skal telles og fordeles på stegg, høne og kyllinger. Alt dette registreres sammen med klokkeslett, biotop, værforhold, nøyaktig posisjon osv. Etter en velfortjent pause forflyttet vi oss 500 meter og takserte en parallell linje tilbake. Den var på 3,7 km., og vi takserte altså 8,2 km. i løpet av dagen. På disse to linjene fant vi 30 ryper, fordelt på fire kull. Forholdene for hundene var gode, og resultatet anses som middels godt.

Neste dag takserte vi to nye linjer med tilsvarende resultat. Flere team deltok, og "Lillehammer-gruppa" takserte totalt ca. 75 km. i løpet av helgen. Vårt team takserte 14 km,

og gikk i alt 35 km. Forskjellen var ”transportetapper” til og fra takseringslinjene. Det er ingen skam å innrømme at vi sovnet fort søndag kveld!

Nytt rypeforvaltningsprosjekt

Våre takseringsresultater gir grunnlag for å fastsette dagskvoter for jegerne når jakta begynner. I tillegg er Gausdal Fjellstyre med i et stort femårsprosjekt hvorav 2007 er første året. Prosjektet har plukket ut områder i landet hvor man freder noen områder for jakt, mens jakta pågår som vanlig i naboområdene. Begge områder vil bli taksert årlig, og etter fem år vil man kunne se om rypebestanden er forskjellig i de to områdene. Det overordnede mål med prosjektet er å utarbeide praktiske råd til grunneiere om kunnskapsbasert forvaltning av rypebestander. Fjelloppsyn og daglig leder i Gausdal Fjellstyre, Kjølvi Falklev, sier at Gausdal Fjellstyre er stolte over å kunne bidra i dette viktige prosjektet. Vi som deltar er også litt stolte, men mest slitne. Kanskje kan vår innsats bidra til en fornuftigere forvaltning av den fremtidige rypejakt i Norge. I tillegg har våre hunder fått verdifull trening før jakt og jaktprøver.